

Izhaja vsak pelek.

Uredništvo in
upravnštvo:
Kopitarjeva ulica št. 6.

NAŠA MOČ

Naročnina znaša:

celoletna . . K 4'—
pololetna . . „ 2'—
četrtnoletna . . „ 1'—
Posamezna št. „ 0'10

GLASILO SLOVENSKEGA DELAVSTVA.

Stev. 23.

V Ljubljani, dne 8. maja 1914.

Leto IX.

Mi in „Prometna zveza“.

Vodstvo J. S. Z. je povabilo za dan 30. aprila 1913 ljubljanske krščansko misleče železničarje obeh železnic na razgovor v dom katoliških rokodelskih pomočnikov. Udeležba je bila razdrpanim razmeram primerno prav polna. Navzoče je prisrčno pozdravil predsednik J. S. Z. gospod deželni odbornik dr. Zajec, ki je po kratkem posvetilu, da se gre za dogodke v Prometni zvezi, podal besedo gospodu deželnemu odborniku dr. Peganu.

Gospod govornik izvaja bistveno sledeče: Da začnem z zgledi, primerjam »Prometno zvezo« s trgovcem, nje člani železničarje pa s kupovalcem. Razmerje med obema je to, da trgovec kupovalca, ki zahtevano blago pošteno plača, naj tudi pošteno postreže. Če pa on te dolžnosti ne spoľnuje v pravi meri, če je proti kupovalcu neodkrit izkoriščevalec, tedaj se ne sme čuditi, ako si le-ta poišče boljše trdke, ker nasprotno bo tudi prodajalec le napram vestnim plačevalcem prijazen in postrežljiv. Glasovi, ki zadnji čas prihajajo potom časopisja v javnost, pa ne pričajo ugodno za osrednji odbor, ki nima usode »Prometne zveze« v rokah, posebno ne za člane Slovence. O tem nekoliko pozneje. Pred leti, ko se je začel železničar zavedati, da brez stanovske organizacije ni kos kljubovati raznim izkoriščanjem, nismo imeli na Slovenskem še primerne organizacije. Socialna demokracija je to priliko izrabila, da napelje kolikor mogoče močno vodo na svoj mlin, da zaprede vse delavstvo, tako tudi železničarje v svoje mreže. A kmalu se je pokazalo, da je ista skrajno protiverska neodkrita prodajalka. Krščansko misleči železničarji so sprevideali, da med rdečimi sodrugi zanje ni prostora in ustanovili so si lastno, na temelju krščanske pravičnosti zgrajeno organizacijo za vse avstrijske kronovine s sedežem na Dunaju. Umevno je torej, da je vodstvo te organizacije, imenovane »Prometna zveza«, od nekdaj sem v nemških rokah. Dasiravno se je vrsta slovenskih železničarjev vedno bolj in bolj množila, vendar nje moč ni dosegla tiste stopnje, da bi si Slovenec priboril sedež v centrali. Nemški Mihelj je vladal nemoteno in nekontrolirano, kakor je znal in hotel. Dokler so stali na čelu osrednjega odbora možje treznega duha, ki so, dasiravno so morda v svojih srcih nosili živ ogenj nemškega nacionalizma, vendar bili napram članom nenemških narodnosti kolikortoliko

pravični, da jih niso očitno zapostavljali, je še šlo in organizacija je imela v nemški krščansko socialni stranki močno oporo. Ko pa je pred letom dni zasedel predsedniško mesto nek gospod Teifer, se je situacija mahoma zasukala. Iz prejšnje nepolitične strokovne organizacije naj bi postala po njegovi volji »Prometna zveza« bojna četa, ki bi vsenemštvo še bolj ponemčila. Od tedaj se je, kakor danes vsi slovensko misleči in čuteči člani občutijo, začelo njih preziranje in zapostavljanje. To je eno; drugo pa je, da se je večina centralnega odbora udinjala dvema možema, kojima krščansko socialna stranka ni bila po volji, da sta se odcepila, da ustanovita novo stranko »Nemški centrum« s popolnoma judoliberalnim programom. To sta štreberja, državna poslanca gg. Kemetter in Pantz, ki sta si znala pridobiti naklonjenost svobodomiselnega predsedstva »Prometne zveze«, da preko glav nje članov prej ko mogoče pripležeta do časti, do slave in morda še do kakega ministrskega sedeža. Če se po čutita onadva v tej domišljavosti srečna, je njuna stvar, nam se pa gre, da razvozlamo vprašanje, kaj čaka krščanske železničarje, če se dajo upreči v vozilo, ki drvi po poti v popolnoma nejasno prihodnost. Odgovor je enostaven: Krščanski železničar bi postal z istim trenutkom, ko zapravi svoje versko prepričanje, izdajalec samega sebe in »Prometna zveza« postane brezpomembna odganizacija, ker mogočna in odločujoča krščansko socialna stranka bi ji odrekla istočasno svojo naklonjenost. Iz vsega tega izvira, da je postala »Prometna zveza« slab kramar, ki nam za naš pošten denar ne nudi nič dobrega. Iz računskih zaključkov »Promotne zveze« je pa tudi razvidno, da je njeno gospodarstvo nad vse slabo. Od vsega stekajočega se denarja pogoltne pretežni del centralna uprava, in le drobčnice, ki padejo gospodom raz mizo, smejo člani zopet pobrati. »Prometna zveza« sicer članom previdno malo obljubi, a še tega malega ne izpolni. Strokovno glasilo je po obsegu in vsebini zelo drag popir; izredna podpora je naravnost nekaj smešnega, ker je nje odmera beraška, vrhutega pa mora prosilec zanjo pol do trideset let čakati, da jo dobi, če se prošnja sploh ne utaji. Preostane še pravovarstvo, in kako se to dovoljuje, nam priča slučaj prožnih delavcev v Trebnjem, koder je nek prožni mojster delavce toliko časa sekiral in preganjal, da je prišlo do resnega spora in tožbe. Delavci, zvesti in redno plačujoči člani, niso dobili prav-

nega varstva od »Prometne zveze«, dasiravno so bili popolnoma upravičeni do istega. A ker so Slovenci, so bili odklonjeni, z lastno močjo so si siromaki morali prebiti trnjevo pot do pravične zmage. In taki člani naj bodo navdušeni nositelji idej organizacije, ki je pred enim letom povišala članarino samo zato, da si nekateri gospodje zagotovijo dijete. O posmrtni podpori se sploh govoriti ne sme, ker isto žrtvujejo v vsakem posameznem slučaju le člani medsebojno; centrala ne doda nič, pač pa se ž njo iz agitačnih namenov kaj rada pobaha. Hvalevredno je, da glasom raznega časopisja ogromno pretežna večina članov »Prometne zveze« ostro obsoja postopanje sedanega centralnega odbora ter zahteva energično sklicanje izrednega občnega zbora. In kaj pravi k temu centrala? Ona se krčevito brani in pravi, da bi izredno občno zborovanje stalo organizacijo velike stroške, v bilanci za dobo od 1. septembra 1913 do 28. svečana 1914 se pa nahaja med izdatki postojanka nad 1000 kron stroškov samo za seje centralnega odbora. Odborniki, ki so vsi na dunajskih kolodvorih nastavljeni, dobe potemtakem torej seje plačane, za to ni škoda stroškov, pač pa za izredni občni zbor, ki bi imel urediti nevzdržljive razmere v organizaciji. Slovenski člani so o vsem, kaj se v centrali godi, premalo poučeni, da bi znali položaj stvarno presoditi. V njihovem glasilu se jim resnica prikriva, to nam priča zadnja številka »Železničarskega Glasnika«, ki prinaša na čelu skrajno umetno zavito izjavo predsednika Teiferja. V tej izjavi je zapisano, da »Prometna zveza« je in ostane vselej nepolitična strokovna organizacija, naslanjajoča se na program krščansko socialne stranke, v nemškem glasilu pa čitamo nasprotno, da izreka »Prometna zveza« poslancem Kemetterju in plem. Pantzu neomajeno zaupanje, da se strinja s programom »Nemškega centra« in z njegovimi stremiljenji. V tem mora pač vsakdo, ki količkaj misli, spoznati navadno froclarijo slovenskih članov, ki bodo, ako se svoje moške časti zavedajo, dali »Prometni zvezi« slovo in prestopili v domačo, cenejšo in koristnejšo organizacijo »Jugoslovansko Strokovno Zvezo« potom katere bodo postali sami svoji gospodarji in našli v odposlancih »Vseslovenske Ljudske Stranke« vplivne zagovornike. Kot piko svojemu govoru dodam: Slovenski, krščansko misleči železničar, vzdrami se, pojdi s svojim pošteno zasluženim denarjem in kupuj potrebno orožje za boj proti sovražnikom in za

boljšo bodočnost pri boljšem domačem trgovcu.

Nato je g. dr. Zajec obrazložil veliko večje udobnosti pri J. S. Z., kakor pa jih nudi »Prometna zveza«. Železničarji, člani J. S. Z., tvorijo sami zase po posebnem pravilniku lasten odsek, dobe strokovno urejevan, tedensko izhajajoč časopis, izredne podpore v znatno višji največji izmeri, kakor pa pri »Prometni zvezi«, bolniško podporo, brezposelno podporo in pravno varstvo v ne samo iz službe izvirajočih slučajih, ampak tudi, če bi bil kdo radi članstva J. S. Z. ali delovanja za njo od nasprotnikov napaden ali žaljen, vrhutega pa še selitveno podporo, za slučaj, če bi kdo od uprave ne dobil odškodnine, izvzemši kazensko premetitev. Posmrtnina je sicer manjša, upoštevati pa je treba, da je tudi prispevek v tozadevni sklad nad polovico manjši kakor pri »Prometni zvezi«. Mnenje, da ni mogoče, da bi se v J. S. Z. zamogle železničarske zadeve uspešno obravnavati, je popolnoma napačno in neutemeljeno, to pa zato, ker zveza še ne obstoji dolgo in dasiravno je že razširjena po vsem slovenskem jugu, in je v prid svojih članov že marsikaj dobrega storila, vendar poslovanje nje požrtvovalnega centralnega odbora ni vsem zadostno znano. Umevno je, da se železničarske zadeve ne dajo spraviti z zadevami delavstva drugih stanov v eden in isti lonec, zato pa obstoji centralni odbor iz zastopnikov vseh združenih slojev. Pri obravnavah stanovskih vprašanj se ozira le na izrek isti stroki pripadajočih veščakov. Nadalje pripadajo centralnemu odboru pravniki in učenci, ki je mogoče članom tudi v tem oziru koristno vstreči. Nadalje je gospod predsednik še poudaril, da za člane železničarje, ki pristopijo neposredno iz »Prometne zveze« v »Jugoslovansko Strokovno Zvezo«, ne veljajo ista določila poslovnika in pravil, ki pravijo, »kdor je že dva meseca redno plačujoči član itd.«, temveč ti so z dnem pristopa, ko so se vpisali in plačali vpisnino, že polnopravičeni člani, to pa prav posebno z ozirom na neprekinjene pravice do pravarstva. Kje je torej za slovenskega železničarja bolj ugodno, tu ali tam, o tem naj sodi vsak sam po svoji pameti.

Končno govori še glavni tajnik odbora, gosp. dr. Mohorič, ki pravi, da v slabi družbi še pes crkne. Slovenski železničarji so bili leta in leta zvesti in redno plačujoči člani »Prometne zveze«, a centrala tega ni upoštevala v isti meri, kakor bi morala. Računski

Skrivnost višnjavih listin.

Angleški: Filipino. Slovenski: Dr. J. K.

Vrh tega je Ota San morda sodila, da lahko, če molči, dobi novo priložnost za listine enake veljave in brez dvojbe je imela tudi namen nazaj dobiti izgubljene papirje. Toda Pedro je bil prevržen za to. Takoj ta dan se je izgovoril, češ, da mu umira stara mati v Kavili, prosil za dva dni dopusta, se je v najlepše oblekel in šel v Manilo.

Tu je šel Pedro h konzulu neke velike države in ne da bi pokazal papirje je dal razumeti konzulu, po kaj je prišel. Konzul ni hotel imeti s Pedrom naravnost posla, marveč mu je naročil, naj se zvečer ob določeni uri vrne. Pedro je to storil in je našel drugega gospoda čakati. Konzul ni bil navzoč.

Gospod je hotel videti papirje in Pedro mu jih je nerad pokazal. Držal se je vojaško in je strogo izpraševal Pedra. Kako je prišel do teh papirjev, za nekaj časa jih je vtaknil v žep, potegnil težko listnico iz notranjega žepa, vzel ven debel sveženj papirnatega denarja, ki ga je stisnil prestrašenemu Pedru v roke. Potem ga je prijel za rameni, ga surovo pahnil skozi duri in mu resno rekel:

»Tukaj, grdež, so vrata, ven! In nikoli več ne pridi tu sem!«

Duri so se zaprle in Pedro je bil zunaj na cesti.

Čim je mogel, je preštel denar. Bilo je pet tisoč pesov. Čutil se je neizmerno bogatega. Ni mu bilo treba iti nazaj k svojim služabniškim dolžnostim v Koredžidor. Toda rekli smo že, da je bil Pedro zvit, in on je vedel, da če se ne vrne, pade sum njegova nanj. Zato je prišel nazaj k svojemu staremu delu. Čakal je nekaj mesecev; slaba vest ga je zelo mučila. Končno je sklenil, da more zapustiti službo brez nevarnosti.

Razburiljivi konec njegovega izleta smo že opisali.

Zedra ni moglo soditi vojaško sodišče. Sploh je bilo vprašanje, ali se da sodno zasledovati, ali ne. Toda oddali so ga civilnemu sodišču, ki ga je obsojilo zavoljo »estafa«, ki se da spraviti poceni na Filipinih vse, kar ni mogoče drugače označiti.

To reč sta pretresavala major Burton in kolonel Honse v Koredžidoru. Brez dvojbe je bilo več jasnosti. Kolikor se je dognalo, je bilo dobro. Toda ostali sta še dve glavni vprašanji: Kako so prišle listine v Kalkuto in skozi čigave roke so šle med tem časom?

Častnika sta verjela Petrovi povedi in zdelo se jima je iznova potrebno zaslišati Oto San. Ona je, kot je vsak lahko pričakoval, vse tajila. Tudi, ko so

jo postavili Pedru nasproti, je stanovalno trdila, da nič ne ve o tem, in da je Pedrovo pripovedovanje, kar se nje tiče, popolnoma lažljivo.

Zahtevala je, naj se ji pokažejo višnjeve listine, da bo mogla vedeti, za kaj gre, in je pristavila, da Pedrova beseda ni boljša od njene. V teh razmerah je bilo vprašanje, ali bi se ji dalo kaj dokazati celo pri estafa-sodišču, ko celo Pedra niso mogli drugače kaznovati nego na elastično obtožbo.

Ota San se je torej vrnila h kapitanu s tajnim opominom, da ne žele v Koredžidoru več njene smehljajoče navzočnosti. Nato je prišla k neki družini v Manilo in kolikor vem, je umrla kesneje nesrečne smrti.

Polovico skrivnosti smo zdaj rešili; druga polovica je ložja, nego bi si mogel bralec misliti. Major Buston je brez števila ur porabil za preiskavo te reči in potlej je prišel končni uspeh brez njegovega sodelovanja.

Državo, ki je kupila višnjeve listine, bom odslej imenoval »neki narod«. V Manili imajo državljani »nekega naroda« lepo, pripravno klubovo hišo, kjer se zbirajo vsak večer in kjer so od časa do časa sprejemi in plesi. V Manili je bilo tudi nekaj Amerikancev, ki so zelo dobro razumeli jezik »nekega naroda« in zato je bilo več Amerikancev doma-

čih z državljani »nekega naroda«. Med temi Amerikanci je bil eden, ki se je tako imenoval, kakor konzul »nekega naroda«.

Nekega dne priplava več bojnih ladil »nekega naroda« v Manilski zaliv in za drugi večer je bil zato naznanjen sprejem in ples.

Slovesnost je bila sijajna, kakor so vedno take slovesnosti. Vsi častniki so bili tam, zastopniki vseh tujih narodov in smetana manilske družbe, Filipinci in drugi. Poveljnik brodovja in njegovi častniki so se svetili v svojih krasnih uniformah z raznimi odlikovanji.

Ko se začne večer, so razni gospodje stali v malih gručah in se razgovarjali o svetu in njegovih delih. Amerikanec s konzulovim imenom se je bavil z enim izmed častnikov, čednim, pa zelo bahavim mladeničem, ki je bil silno žejen, in ki ga je Amerikanec peljal v skriti kotiček in naročil pijače. Razgovarjala sta se v jeziku »nekega naroda«.

Državljani »nekega naroda« so nekoliko znani, da imajo radi dobro kapljico, in ker je gostoljubni tovariš preskrbel, da je bilo dovolj, je postal častnik zelo zgovoren. Prijača mu je precej razvozljala jezik. Nazadnje je tako pozabil na svoje dostojanstvo, da je potkal Amerikancu na ramo in ga vprašal za ime, rekoč, da ga je pozabil.

zaključki »Prometne zveze« povedo, da stane agitacija in vzdrževanje centralne pisarne zelo veliko denarja in kaj so dobili Slovenci od tega? Prav nič! Če pride na leto enkrat v Ljubljano kak zastopnik centralnega odbora, da govori par nerazumljivih nemških agitačnih fraz, je to pač le njegova korist, da vleče dijete. Že članom, ki so ga slišali, ne koristi nič, kaj pa naj rečejo tisti, ki kakšnega zastopnika svoje organizacije niti videli še nikoli niso. Slovenski železničar je torej le zato dober član »Prometne zveze«, da plača, »Prometna zveza« pa zato dobra njegova organizacija, da pospravi njegov denar. Ko živimo v času narodne probujenosti, moramo priti do zavesti, da romajo naše članarine, če jih plačujemo »Prometni zvezi«, v tiste nemške roke, s katerimi se nam ponujajo batine in kažejo fige. Ni čudo torej, če se v vrstah članov ne more oživetiti zanimanje in navdušenje za tako organizacijo. Prezirani in zapostavljeni člani postanejo mlačni in nezaupljivi in plačajo članarino le z ozirom na pravovarstvo. Življenje železničarja me zanima že dalje nego od včeraj sem in reči moram, da nimam zgleda, da bi bila ta ali ona kategorija, ali ta ali oni član potem »Prometne zveze« česa dosegel. Če je tu ali tam kak posameznik kaj dosegel, so bile to pač le osebne intervencije tega ali onega našega ljudskega zastopnika; organizacija kot taka pa ne stori nič, vsaj tukaj pri nas na Slovenskem ne. Ne bom vam tu našteval vrlin J. S. Z., v glavnem vam je vse že gospod predgovornik obrazložil, apelujem pa na vašo moško razsodnost in vas pozivljem: Vzdržite se, otrepite se jerobstva naših narodnih, gospodarskih in verskih nasprotnikov, podajmo si roke kot krščanski možje in člani J. S. Z.!

Na sestanku so bili navzoči tudi gg. profesor Sušnik in občinska svetnika Kregar in Štefe.

Iz vrst navzočih železničarjev se je izrazila želja, da se priredi v kratkem v Ljubljani večji shod železničarjev, na katerem naj se hvalevredna izvajanja današnjih gospodov govornikov ponovijo, ker res je, da tako kot do zdaj ne more več iti naprej.

Ker se ni nihče več k besedi oglašil, se je sestanek zaključil. Zaželeni shod se v kratkem vrši.

Slovenski železničar.

Dobro znamenje za nas. Zagovornik »Prometne zveze« se jezi nad nami, čemu se mi za železničarje brigamo. češ, ko je bila »Naša Moč« oficijelen list slovenskih železničarjev, mu zanje ni bilo prav nič mar. Na to mu odgovorimo le to, da je bil takrat naš list orodje »Prometne zveze« in po orodju se sodi vrednost mojstra. Ker smo pa spoznali mojstra za slabega, je tudi naša dolžnost, da to javnosti povedemo na glas. Če nimamo prav, se nas ni treba bati, ako se nas pa bojite, storite nam le uslugo pripoznanja, da smo na pravi poti.

Doslednost, kje si? Slovensko glasilo »Prometne zveze« pravi v svojem uvodniku z dne 1. majnika: »Sploh se Slovanom v Avstriji godi tako, kakor se navadno otrokom godi pri hudi in hudobni mačehi. Res je, da zadnji čas narašča narodna zavest Slovanov, a zato so Nemci podvojili svoje delo proti Slovanom.« Slovenski železničar, sedaj

pa veš, pri čem da si, če si član tiste »Prometne zveze«, s pomočjo katere naj se ustanovi in okrepi nova svobodomiselná stranka »Nemški centrum«, nova zatiralka Slovanov. Upri komolc na mizo, nastavi si kazalec na čelo, pa malo misli.

Zopet obsodba. Dne 26. aprila so se v Komotavu zbrali zastopniki vseh skupin »Prometne zveze« iz severozapada in zapada kraljevine Češke, da protestirajo proti dogodkom v organizaciji. Enoglasno se je sprejela resolucija, ki najostreje obsoja udinjanje delovanja centrale svobodomiselnemu »Nemškemu centru« in zahteva takojšnje sklicanje izrednega občnega zbora.

Osebná vest. Prvoboritelj krščansko mislečih železničarjev na Goriškem tovariš Peter Mrak je prestavljen iz Dornberga v Belokrajino, v Črnomelj. Cestitamo mu in želimo, da bodi v novem kraju zadovoljen ter da nam i tam ostane zvest širitelj naših stremeljenj v prid sobratom železničarjem!

Iz našega imenika. Združena plačilnica Boh. Bistrica-Fodbrdo »Prometne zveze« se je razšla in se je tam ustanovila vplačilnica »Jugoslovanske Stokovne Zveze«. Vrlim in zavednim našim novim članom pošiljamo bratski pozdrav.

Na belokranjski železnici bodeta v vsaki postaji po dva postajenačelnika — baje. Pomote so povsod mogoče, a strokovno glasilo bi se jih moralo že ogibati, ker drugače postane pre-smesno.

Delavsko nezgodno zavarovanje.

Dne 17. aprila je naš list objavil novo rudarsko nezgodno postavo. Ker je pa ta postava naslonjena na nezgodno delavsko postavo z dne 28. decembra 1887, in ker je prav, da se delavstvo o velikanski važnosti nezgodnega zavarovanja pouči, kolikor mogoče natančno, podajemo glavne podatke o delavskem nezgodnem zavarovanju, da delavstvo zna, kakšne pravice in dolžnosti ima glede na delavsko nezgodno zavarovanje.

Delavsko nezgodno zavarovanje ima pred vsem namen, da razbremeni gospodarje od dolžnosti, ki jim jih nasproti delavcem nalaga takozvana jamstvena dolžnost (Haftpflcht). Zato so tudi delavsko nezgodno postavo sklenili in izdali.

Delavci, zavarovani za slučaj nezgode, ki se ponesrečijo v zavarovanju podvrženem obratu, se odškodujejo za škodo, ki jo imajo, če so ranjeni ali če povzroči nezgoda smrt (§ 5.).

Odškodnina se podeljuje poškodovancem od 5. tedna nadalje, ko se je pripetila nezgoda, in sicer toliko časa, dokler traja poškodovančeva pridobitna nesposobnost.

Renta, oziroma odškodnina, se določi tako, da se dožene, koliko je zaslužil poškodovani upravičenec zadnje leto, ko je bil zaposlen, predno se je ponesrečil. Če ponesrečeni v obratu, kjer se je ponesrečil, ni delal celo leto, je merodajen za določitev rente tisti zaslužek, ki ga dobivajo povprečno v tem času delavci dotične stroke bodisi v obratu, kjer se je pripetila nesreča, ali pa v sosednjih, podobnih podjetjih. Če se celo leto ne dela, marveč se vrši obrat le gotovo dobo, se vpoštevajo pri vračunanju povprečnega dnevnega zasluž-

ka delovni dnevi, ko se dejansko dela. Ne vpoštevajo se pa slučajna prekinjenja obratov. Kot letni delovni zaslužek se smatra povprečni dnevni zaslužek, ki se tristo krat pomnoži. Če presega letni zaslužek delavca ali delovršbenega uradnika vsoto 2400 kron, se znesek, ki presega 2400 kron, ne všteje pri odmeri. Za vajence, volonterje, praktikante in druge osebe, ki ne dobivajo nobene plače, se zaračuna letni zaslužek tako, da je enak najnižjemu letnemu zaslužku popolno plačanih delavcev, a v največjem znesku 600 kron.

Zgled: Janez Dolžan dela pri nekem zidarju. Ni delal dolgo časa. Pobotala sta se z mojstrom, da mu bo plačal na dan 2 K 40 vin. Še predno pa je dobil plačo, ponesreči. Kako mu bo nezgodni zavod določil za njegov letni zaslužek? Tako-le: Gospodar, ki je po postavi dolžan, da javi nezgodo, v prijavi navede, da znaša dnevni Dolžanov zaslužek 2 K 40 vin. Zavod bo torej računal:

$$2.40 \times 300 = 820 \text{ K.}$$

Letni zaslužek je torej določen z 820 kronami.

Drugi zgled:

Polir France Ržun pri ravno tistem zidarju je nastavljen proti mesečni plači 250 K. Ržun pri delu ponesreči. Gospodar v nezgodni prijavi navede, da dobiva Ržun mesečno plačo 250 K, da dobi torej na leto

$$250 \text{ K} \times 12 = 3000 \text{ K.}$$

Letni zaslužek bo torej zavod Ržunu določil z 2400 kronami.

Tretji zgled:

Janez Oven dela prizidarju J. Ž. Ta mu plača na dan 2 kroni, obenem mu pa tudi daje stanovanje in hrano. Oven mora sam skrbeti le za obleko. Oven ponesreči, gospodar zapiše, da je imel plače 2 kroni dnevno. Na podlagi tega naznanila določi zavod Ovnu letni zaslužek

$$2 \times 300 = 600 \text{ kron.}$$

Ali je zavod letni zaslužek pravilno določil? Ne! § 8. nezgodne postave namreč določa, da se morajo za plačo ali dnino v zmislu delovske nezgodne postave vračunati tudi nagrade in naruralni dohodki, ki naj se vračunajo po krajnih povprečnih cenah. Po odloku notranjega ministrstva so dolžne politične oblasti I. stopnje (c. kr. okrajna glavarstva in magistrati), da določijo vrednost naruralnih prejemkov.

Kaj naj torej Oven stori! Dve poti sta mu odprti. Prva pot je ta-le: Ko mu delavska nezgodna zavarovalnica naznani, da se mu je določil letni zaslužek s 600 kronami, naj takoj ali sam, če je pa član J. S. Z., po svoji organizaciji naznani nezgodni zavarovalnici, da njegov letni zaslužek ni bil pravilno odmerjen. Res je sicer, da se je zaračunalo, kar mu je plačal gospodar v denarju, ni se pa vpoštevvalo, kar bi se moralo tudi vračunati, ker mu je dal gospodar stanovanje in hrano. Druga pot je pa ta, da se proti odmeri letnega zaslužka pritoži na razsodišče nezgodne zavarovalnice. V tem slučaju skoraj bolj kaže, da se Oven pritoži na zavod, ker mu pot tožbe na razsodišče itak ostane prosta, če bi se zavod na njegovo pritožbo ne oziral, a je gotovo, da se bo zavod že sam na to oziral, ker tudi zavodu ni vseeno, če gospodar naznani pravilno, kar delavec od gospodarja dobi. To pritožbo naj delavec, če jo sam napravi, spiše po tem-le vzorcu:

ka in so mu padle listine iz rok, ki jih je častnik pobral, potisnil v žep in šel dalje, pustivši našega generala in njegova spremljevalca besne in brez uma. To je bila velika zabava za marsikoga, razen za generala, kajne? Še en kozarec, prijatelj Blank. Hvala.

Treba je povedati, da je Blank sporočil to majorju Bartonu, preden se je končal večer in da je bil ta v svojem srcu zadovoljen, da je skrivnostni konec, ker je vedel, da se je poročilo angleškega častnika, ki je načrte poslal, popolnoma vjemalo s tem, kar je častnik »nekega naroda« povedal Blanku.

Komandujoči divizionar in ravnotako koredžidorski povejnik sta bila vsa srečna, da se je reč pojasnila. Ugotovilo se je, da noben član armade ni bil kriv kakšnega nameravanega ali izvršenega izdajstva. Lahko si mislite, kako je odleglo strokovnemu inženirju, kapitanu Blackmerju. Najboljše je pa bilo, da so bile oblasti v Washingtonu vesele, ker se ni nobena država okoristila vsled tega dogodka.

Naj dodam, da odkar se je ta skrivnost tako srečno odkrila, varnost načrtov nepremagljivega Koredžidora nikoli več ni bila negotova in dvomim, da bi načrti še kdaj bili v središču takih dogodkov, kakršne sem povedal.

Delavska nezgodna zavarovalnica

v

Trstu.

Gradcu.

Po dopisu z dne . . . . . št. . . . . mi je zavarovalnica naznanila, da se mi je določil letni zaslužek s 600 kronami. Ta določitev pa po mojem mnenju ne odgovarja dejanskemu položaju. Res je sicer, da mi je plačeval moj gospodar v denarju dnevno 2 kroni, a imel sem pri njem tudi prosto stanovanje in hrano, kar se mi naj tudi zaračuna v moj letni zaslužek v zmislu § 8. delavske nezgodne postave.

Ljubljana, dne . . . . .

Podpis.

Če bi se zavod na to vlogo ne oziral, ostane Ovnu še vedno prosta pot na razsodišče.

Pri tem pripomnimo, da postopajo tisti delavci in delavke zelo pametno, ki shranijo tiste listke, ki jim jih dajo njih gospodarji, kadar jim izplačajo plačo. Na podlagi tistih listkov namreč lahko dokažejo neizpodbito, koliko da so zaslužili. Ne trdimo, da gospodarji nezgodne zavarovalnice varajo, a znamo, da se je le že večkrat zgodilo, da so se morale vlagati pritožbe in tožbe, ker gospodarji niso v prijavah nezgod navajali tiste vsote, ki so jo delavci dejansko zaslužili.

Kako je visoka nezgodna odškodnina.

Nezgodna postava določa, da znaša odškodnina (renta)

a) v slučaju, da povzroči nezgoda popolno delonezmožnost, kolikor časa ta traja, znaša odškodnina 60 odstotkov letnega delovnega zaslužka;

b) v slučaju delne delonezmožnosti in kolikor časa ta traja, dobi del pod a) določene rente, ki se odmeri po ostali delonesposobnosti, a ne sme znašati nad 50 odstotkov letnega delovnega zaslužka.

Poškodovanec nima pravice do odškodnine, če je sam namenoma povzročil nezgodo.

Splošno delodajalci izpolnjujejo po postavi jim naloženo dolžnost, da nezgode svojih delavcev in uslužbencev naznanjajo oblastem, a zgodi se le, da kak delodajalec to prezre. Zato je prav, da ali poškodovanec sam ali pa njegovi tovariši opozore gospodarja na njegovo dolžnost. Sicer gledajo na to, da se nezgode javijo, tudi bolniške blagajne, ker jim nezgodne zavarovalnice vrnejo, kar izdajo za poškodovance. Nič pa ne škoduje, če poškodovanec ali pa njegovi svojci obveste pismeno nezgodni zavod, pri katerem je ponesrečenec zavarovan, da je član ponesrečil. Pismo mora natančno obsegiati kraj, dan, uro, ko se je pri delu nesreča pripetila, gospodarjevo ime, in če se pristavi, koliko da je zaslužil, to nič ne škoduje. V tem posebnem naznanilu naj se sklicuje na § 34. nezgodne postave.

Kar tiče določitve odškodnine, pripomnimo, da nastajajo tu mnogokrat spori med zavarovanci in nezgodnim zavodom. Stvar je namreč tale: postava določa le splošno, do kaj ima poškodovani delavec pravico. Če si radi delovršbene nezgode za vsako delo nesposoben, ti gre 60 odstotkov tvojega celoletnega zaslužka, če pa nisi za delo popolnoma nesposoben, to se pravi, da si le deloma za delo nesposoben, ti pa odmerijo odškodnino do 50 odstotkov tvojega letnega zaslužka. Razsoditi mora torej zdravnik, če je poškodovanec, ko se mu rane zacelijo, za delo še popolnoma nesposoben. Če je za delo popolnoma nesposoben, mu določi zavod 60 odstotkov odškodnine na podlagi letne plače; če pa pravi zdravnik, ki poškodovanca preišče, da je nezgoda na poškodovančovo pridobitno zmognost le deloma vplivala, se pa določi odškodnina tako, da se odmeri največ 50 odstotkov letnega zaslužka. Nadalje postava tudi določa, da se mora odškodnina ravnati po stanju, v katerem se poškodovanec nahaja. Navadno pušče nezgodni zavodi tiste, ki jim izplačujejo odškodnino, vsako leto po zdravniku preiskati. Zavarovalnice tudi tiste, ki jim odškodnine plačujejo po svojih zaupnikih nadzorujejo. Med zavarovanci in med zavarovalnicami obstoja neprestana vojska. Zavarovalnice streme za tem, da kolikor mogoče malo plačajo, poškodovanci pa seveda gledajo na to, da kolikor mogoče visoke rente dosežejo. Upravičeno se zavarovanci pritožujejo, da zavarovalnice prestrogo gledajo na svojo korist, a težka je glade na to prava sodba tudi za zdravnika. Saj nam je znano veliko slučajev, ko v enem in istem slučaju mnogokrat dva zdravnika nista istega mnenja. Postava sama je nekoliko presplošna, a prikrivati si pa zopet ne moremo, da bi bilo tudi težavno, po postavi podrobno določiti, toliko in toliko se mora za tako in tako nezgodo plačati. Zavarovanci sodijo in imajo morebiti tudi

Amerikanec je povedal svoje ime, nato se je oni poravnal in začuden rekel:

»Kako? To je ime našega konzula. Ali ste mu v sorodu?«

Z neko zlobnostjo je ta slovesno odgovoril:

»Seveda, nečak, nekaj tajnik, saj veste,« in se je zasmeljal.

Častnik je pogledal trezno, kolikor se je dalo, in naslonivši se, je zašepetal:

»Potem pa veste kalkutsko zgodbo?«

Amerikanec osupne, toda bistrega uma takoj spozna, da gre za nekaj nenavadnega in brž sklene, da hoče zvedeti vse, kar se bo dalo.

Zaupno odgovori:

»Večji del seveda vem, toda vse iz druge roke. Povejte mi, kako je bilo, kaj ne, da boste. Moj stric konzul me navadno tako na kratko obvešča.« Nasloni se nazaj in skrbno napolni častnikov kozarec.

Ta pogleda vesel, ker ima tako pazljivega prijatelja, in začne pripovedovati brez ovinkov:

»No, moj dragi Blank, konzul, vaš častiti stric, je poslal višnjeve načrte te stare trdnjave — menda ji pravijo Kargador ali nekako podobno — našemu generalu J., ki je moral priti za nekaj

tednov v Kalkuto, vrnivši se v Evropo od svojega pota, ki je na njem nadziral neko azijsko posest. Naš kalkutski konzul je res prejel načrte od baterij in je čakal na prihod velikega generala. General ni mogel dlje časa priti; nazadnje je pa dospel v Kalkuto. Zdaj pa pride šalsi, da je mnda pozabil neko listino, ki je zelo slaba, posebno za generala, da je nosil sam usnjato torbo, ki je v nji imel listine, katero je pregledaval, ko se je vozil. Častniki so vsi imenovali torbo generalovo »slabo voljo«.

Konzul izroči načrte generalu, ki jih skrbno dene v svojo »slabo voljo«, da bi jih na poti študiral. General se loči od konzula in se pelje do postaje. Ko izstopi iz kočije pred postajo, se domisli, da je menda poabil neko listino, ki jo je imel dobiti od konzula. Postane in s pomočjo spremljevalcev, ki sta bila vsak na eni strani, dvigne svojo torbo in jo odpre. Tu naenkrat potegne veter in odnese višnjeve listine na cesto. Preden je mogel naš general in njegova spremljevalca upogniti koleno, jih je že majhen, rujav Hindu imel v rokah in je izginil z njimi za voglom. Ali ste že kdaj kaj takega slišali? Oj, generalove dobre volje je bilo konec in denar, ki ga je plačal vaš dobri stric, za nič. Saj veste konec, kako je mladi tati pritekel naravnost v nekega angleškega častni-

prav, da zaupni zdravniki zavarovalnih zavodov preveč gledajo na to, da gledajo na korist zavoda v škodo zavarovanja. Tako se izražajo seveda vedno le zaupno tudi zdravniki sami, kadar jih poškodovanci, ki sodijo, da jim zavarovalnice po njih mnenju preveč odtrgavajo njih rente, za nepristranska zdravniška izpričevala prosijo. Te pritožbe so zelo splošne in le z veliko težavo je združeno, da se poškodovancem izposluje višja renta, kakor jim jo določijo zavodi, ki se sklicujejo na uspehe preiskav svojih zaupnih zdravnikov.

Kakšne pravice imajo vdove in sirote poškodovancev.

Te pravice določa § 7. nezgodne postave, ki izvaja, da poleg odškodnine, ki gre poškodovancu do dne smrti, ima še pravico

1. do pogrebniških stroškov, ki se nakažejo v višini, ki je v dotičnem kraju navadna, a največ 50 kron;

2. nadalje dobe svojci umrlega poškodovanca od dne smrti nadalje rento, ki znaša

a) za vdovo usmrtenega delavca do njene smrti ali dokler se zopet ne omoži 20 odstotkov, za vdovca, če je in kolikor časa je za delo nesposoben, 20 odstotkov letnega zaslužka. Ostali zakonski otrok dobi do dovršenega 15. leta 15 odstotkov, če pa postane popolna sirota, 20 odstotkov rajnikovega letnega zaslužka. Ostali nezakonski otrok do dovršenega 15. leta 10 odstotkov letnega zaslužka. Rente vdove, oziroma vdovca in otrok ne smejo skupno presegati 50 odstotkov letnega zaslužka. Če presežejo rente višjo kakor navedeno vsoto (50 odstotkov), se primerno skrajša.

b) starši in stari starši rajnega poškodovanca, če je rajnik sam za nje skrbel, imajo pravico, da dobe do svoje smrti ali dotlej, dokler so potrebni, 20 odstotkov letnega zaslužka. Ta vsota se ne sme prekoračiti, če živi več upravičencev in gre v takih slučajih prednost staršem pred staršev staršem.

Če se vdova zopet poroči, dobi vdova odpravnino, ki znaša triletno njeno rento.

Ako se poškodovana oseba poroči po nezgodi, nima vdova in otroci iz tega zakona pravice do rente. Tudi nezakonski otroci, spočeti po nezgodi, kakor tudi soprogi, ki ne živijo po svoji krivdi v zakonski skupnosti, nimajo do rent pravice.

Zelo svetujemo, da naj se svojci, preden stavijo zahtevo na nezgodni zavod, prej posvetujejo s kako osebo, ki nezgodno postavo pozna, da ji ta svetuje, kako naj postopa. Navadno sicer nezgodni zavod sam določi v slučajih smrti rente, a kar na zavod se zanašati ne gre, ker zavod ni vsegleden.

To so v glavnem določila, kakšne pravice da ima član nezgodne zavarovalnice. O tem, kako uveljaviti pritožbe, namreč o razsodiščih nezgodnih zavarovalnic, bomo še pisali.

Glasnik

Avstrijske krščanske tobačne delavske zveze.

TOBAČNO DELAVSTVO!

Izlet na Limbarsko Goro. Kdor se poda v nedeljo na Limbarsko Goro preko Kresnic, naj pazi na to, da odpelje jutranji vlak z glavnega kolodvora Ljubljana ob 4. uri 34 minut, v Kresnice pride ob 5. uri 5 minut.

Vpokojene so sledeče članice Podpornega društva: Knez Nežika, Ovse-nik Ivanka, Ravnihar Marija, Rojc Mi-cij, Lampič Jerica, Strekar Franja, Krivic Mar. Hočevar Terezija, Štraus Nežika, Pleško Antonija, Šetina Mari-ja, Pogačnik Marija, Zor Marija, Mar-ne Marija, Merčun Marija, Mohar Ma-rija, Bezjak Nežika, Grapar Marija, Jo-van Ana, Bedžuch Ivanka, Bezljaj Bar-bika.

OTROŠKA BEDA.

Na drugem avstrijskem katoliškem ženskem kongresu, ki je o Veliki noči zboroval na Dunaju, je vzbujalo veli-kansko zanimanje poročilo dr. Burja-nove o otroški bedi. Izvajala je:

Otroško delo je plod sedanjega ča-sa. V tako razkričanem nazadnjaškem, črnem srednjem veku, so delali mladi ljudje šele, ko so postali dovolj močni. Šele v 19. stoletju, ko se je že industri-ja močno razvila in ko se je svoboda povsod proglasila, so postali tudi otroci plen velike industrije. V peni in v si-jaju zlata, ki je dohajalo v dežel, so prečuli jokanje in stokanje malih bitij, ki so jih radi cenene plače izmučevali v tvornicah od ranega jutra do pozne-ga večera. Če čitamo žalostno povest otrok v minulemu stoletju in v sedanjo-sti, ne moremo umevati, kako se more o stoletju otroka sploh govoriti. Otrok, ki delajo, je v Avstriji ena tretjina pod 14. letom, več dečkov, kakor deklic.

In sicer delajo otroci redno, obrtno de-lo, ki ne okrepi, marveč omoti duha. Najrazširjenejša je otroško delo na Češkem, Štajerskem, Kranjskem, Koroškem, v Šleziji in v Bukovini. Na deželi je otroško delo podvojeno večje, kakor v mestih. Osiroteli otroci veliko več delajo kot drugi. Zelo zaposlujejo tudi nezakonske otroke.

Otroške delo tvori veliko nevarnost narodnemu gospodarstvu; bati se je, da uniči ljudsko zdravje. Povzročajo je žalostne gospodarske razmere, ki jih postavna prepoved pač s sveta ne spravi. V tisočerihih rodbinah se je zgodilo minulo zimo, da rodbine 7 otrok niso kljub najprijadnejšemu delu na teden nad 11 kron zaslužili. Zasebna skrb po družinskih more tu le bedo olajšati, po-moči pa more le država. Ne bilo bi prav prepovedati domače delo, pač pa se morajo plače tudi za domače delo pravično vrediti. Na Angleškem so do-kazali, da se more z določitvijo najniž-je plače tudi v domačem delu odpra-viti glavno zlo.

V Avstriji za varstvo domačega de-la postavno ni veliko preskrbljeno. Imamo pač zakonski načrt, izdelan že leta 1906. in predložen zbornici, a po-stava še ni postal. Na Angleškem so silopostavno varstvo ustvarili in po-spešili tudi organizacije domačih de-lavk. V Nemčiji je krščansko strokov-no društvo domačih delavk v 12 letih, ko obstoja, dokazalo, da ni le mogoče organizirati domačih delavk, marveč da se tudi dosežejo vspehi. Tudi v Av-striji se je napravil tak poizkus, ki se pa ni obnesel. Tudi socialna demokra-cija je poizkušala organizirati doma-če delavke, a po 14 letih šteje ta zveza le 1400 žensk.

Te razmere so v ozkem stiku z be-do otrok. Govornica zahteva postavo, ki naj bi odpravila najhujšo zlorabo otrok. Prepovedalo naj bi se tisto otroško delo, ki je že samoposebi nevarno zdravju in npravnosti. Razločevati bi se ne smelo delo lastnih in tujih otrok in prepovedati bi morali osobito delo ponoči.

Popolna prepoved bi ne vplivala dobro. Saj kdor pozna bedo staršev, ne more obsojati tistega otroškega dela, ki ni telesno in dušno škodljivo. Saj otro-ci z 11 ali 12 leti radi sami staršem pomagajo! Od 9. do 12. leta naj bi se otrokom dovoljevalo delati na dan 2, od 12. do 14. leta 3, ob šole prostih dneh pa štiri ure. Pod devetimi letom naj bi bilo otroško delo sploh prepovedano.

Delavske zakupne zadruge v Italiji.

Zakupna zadruga (affittanze col-lettive) je najbolj zanimiv in značilen pojav v italijanskem zadružništvu.

Namen zakupnih zadrug je, zdru-žiti nekaj delavcev in potem za to sku-pino vzeti v najem zemljo. Urejene so na dvojen način. Vsak zadrugi pripa-dajoči delavec prevzame kos v najem vzete zemlje in jo samostojno obdeluje (affittanze collettive a conduzione uni-ta). Prva vrsta zadrug se je osobito razširila v Lombardiji in na Siciliji, druga pa v provinci Emiliji.

V glasilu mednarodnega kmetij-skega zavoda v Rimu, v reviji »Medna-rodni agrarno - ekonomični pregled« sta priobčila profesor A. Serpieri in dr. G. Mami študijo, ki vsestransko obrav-nava te italijanske zakupne zadruge, zlasti one v Emiliji, ki obračajo zaradi svoje organizacije nase največjo pozor-nost.

Kmetijski delavci, ki delajo na tu-jih zemljiščih, nikakor ne tvorijo enot-nega sloja. Kakor je kmetijstvo v posa-meznih pokrajinah različno sestavljeno, tako pripadajo tudi delavci mnogo-številnim skupinam z različnimi go-spodarskimi in socialnimi znaki.

Za vse te skupine pride zakupna zadruga v poštev kot sredstvo, da se delavcem omogoči obdelovanje zemlje na lasten račun. Toda način obratova-nja je zelo različen, kakršna je pač sku-pina, kateri pripadajo dotični delavci.

Vsled tega se dajo v Italiji razli-kovati tri vrste zakupnih zadrug, nam-reč po tem, če slone na kalonatu, zlasti v Lombardiji, ali če so osnovane na ve-likih veleposestvih, kakor na primer v Siciliji ali če so v njih združeni pravi dninarji, kakor v Emiliji.

Pri kolonskem sistemu je zemljiška posest trajno razdeljena v razne obrat-ne kose (colonie, poderi) in vsak kos je tako velik in je tako opremljen, da ga more obdelovati približno ena kmečka rodbina. Te kose proda kmetom ali zem-ljiški lastnik sam ali pa velezakupnik na podlagi zakupnih pogodb, ki so se-veda med seboj zelo različne.

Pri tej uredbi je imela ustanovitev zakupne zadruge v prvi vrsti namen, izločiti prvega ali višjega zakupnika, namesto kojega stopi ravno zadruga

kolonov kot posredovateljica. Zadruga sklene neposredno z zemljiškim lastni-kom zakupno pogodbo za kak večji zemljiški kompleks in porazdeli potem zemljišče med posamezne kolonske ro-dovine, da ga obdelujejo. Posamezne rodbine so torej nekaki podnajemniki zadruge. Zgodi se pri tem večkrat, da nastopijo kolonske družine, ki so po-prej imele v najemu le del zemlje, kot popolni zakupniki in se tako bližajo gospodarski samostojnosti in popolni odgovornosti za obratovanje.

Veleposestva na Siciliji obsegajo kmetijska gospodarstva v obsegu približno 200 do 1000 hektarjev. Pri tem se praviloma menjava paša in pridelo-vanje žita. Navadno jih ne oskrbuje lastnik, ampak velezakupnik (gabello-to). Velezakupnik ne prideluje žita s pomočjo poljskih delavcev na lasten račun, ampak razdeli polje v posamezne kose, obsegajoče po nekaj hektarov (sperzioni) in da te kose v najem kme-tom, ki prevzame s tem vso ali delno odgovornost za obrat.

Navadno imajo ti sicilijanski kmet-je tudi nekoliko lastnega zemljišča, ki pa je tako majhno, da ob njem nika-kor ne morejo živeti. Zato so prisiljeni pomagati si tako, da iščejo dela in za-služka na tujih posestvih, in sicer ali proti plačilu ali pa da vzamejo v na-jem zemljo na ravnokar omenjeni način.

V teh razmerah so nastale družbe kmetovalcev, hoteč svojim članom pre-skrbeti zemljo po boljših pogojih. Te zadruge začno tekmovali z velezakup-niki in vzamejo v najem same vse po-sestvo. Na ta način prevzame velike površine zemlje, ki jo potem v manjših delih odstopajo svojim članom, da si ti ustvarijo svoj lasten kmetijski obrat ali pa da svoje gospodarstvo razširijo, kar je še najbolj navadno.

Ta vrsta zakupnih zadrug je neko-liko podobna poprej opisanim. Obe imati namen izločiti velikega zakupni-ka, pri čemer se prihrani na korist kmetov zakupnikov zaslužek, ki dosti-krat ni v nobenem razmerju z njegovi-mi dajatvami. Zadruga je koristna tudi zemljiškemu lastniku, ker dobiva od nje večjo najemnino.

Pri kolonstvu se zemljiška posest deli v prave in popolnoma opremljene obrate, na koseve, ki so oskrbljeni z vsemi pripomočki, kateri so potrebni, da se more preživeti ena kmetska dru-žina. V drugem slučaju pa se zemljišče deli splošno le zato, da dobe kmetje na razpolago del zemlje, katero obdeluje-jo. Celota zemljišč, katero obdeluje kmet in katero vzame v najem od za-druge in po navadi še od drugih zakup-nikov, ne tvori enotnega kmetijskega obrata, ampak je le začasna zveza zem-ljišč, ki pripadajo raznim obratom in ki se združijo le v svrhu obdelovanja.

V nekaterih slučajih se seveda po-sestvo razdeli več ali manj tako kakor pri kolonskih zemljiščih. Potem se prav za prav nadomesti stari sistem lati-fundij z drugim, popolnoma nasprotnim sistemom malih obratov; taka izpre-memba pa prizadeva kmetom velike tehnične ovire, katerih ni lahko pre-magati.

Zakupne zadruge v Emiliji so osno-vali delavci v pravem pomenu besede (bracciantn). V tej provinci je kmetij-stvo že od nekdaj urejeno kot kolon-stvo. Toda zakupnih zadrug tud niso snovali koloni, ampak dninarji. Pla-čilne razmere teh delavcev so bile do leta 1890. jako slabe. Dela in zaslužka so iskali po kolonskih posestvih, kadar ni mogla vsega dela zmagati kolonova družina, ali na takih veleposestvih, ki še niso bila porazdeljena v kolonate, ali pa tudi privečjih javnih zgradbah. Zato se je med njimi v času od leta 1890 do 1900 pod vplivom socialističnih nauk pojavilo močno delavsko gibanje.

S tem so dosegli znatno zvišanje plač, kar je pa tako vplivalo na tehnič-no organizacijo kmetijstva, da delavci niso mogli preprečiti obsežne brezpo-selnosti tudi tam, kjer se jim je bilo vsled močne organizacije posrečilo, de-lo takorekoč monopolizirati in plače vzdržati na razmeroma visoki stopnji. Od gibanja, ki se je tikalo sprva samo plač, so polagoma prišli do združeva-nja po zadrugah. S pomočjo konsumnih društev so si skušali poceniti življen-ske potrebščine in zvišati nakupovalno moč svojega zaslužka. Potom produk-cijskih in delavnih zadrug, med kateri-mi so zlasti pomembne zakupne zadru-ga, so skušali uporabljati one delavne sile, katere bi bile drugače ostale neiz-rabljene.

Vsled tega spadajo te zakupne za-druge dninarjev v Emiliji prav za prav k sredstvom, katerih se poslužuje de-lavska organizacija, da vzdržuje plače na primerni višini.

Ako dosežejo na najetih in na la-sten račun obdelovanih zemljišč tolike

uspehe, da je njihov iznos vsaj enak visokim plačam, ki jih zahtevajo pri delu za tuj račun, podajajo s tem naj-boljši dokaz, da so njihove zahteve opravilene. Toda četudi dosežejo pri zakupu manjše uspehe, kar se zgodi večkrat, jim je to vendar koristno, ako so močni dovolj, da morejo obvladati delovni trg. Del pridelkov prodajo po-tem po cenah, ki jih zahtevajo, dočim se pri ostalem delu pridelkov, ki jih porabijo sami v svojem obratu, zado-voljijo z nižjimi cenami.

Iz teh ciljev, ki jih imajo zakupne zadruge v Emiliji, slede nekatere zna-čilne poteze njihove uredbe. Odprte so trajno vsem delavcem, ki jim hočejo pristopiti. Člani morajo delati po vrsti na najetih zemljiščih. Vsa v najem da-na zemlja tvori nerazdeljen, enoten veliki obrat.

Opisana naloga zakupnih zadrug, vzdržati namreč plače v kmetijstvu, pri javnih delih itd. na primerni višini, zgublja svojo važnost in bo najbrž v bodočnosti še bolj prišla ob veljavo. V bodoče bodo, kakor se zdi, poklicane reševati druga važna vprašanja, in sicer bodo morale pred vsem pomagati, da se tesneje združijo s kmetijstvom dni-narji, ki so dandanes v sedanjih raz-merah brezbrizni za produkcijo in so vsled tega tehnično in malo sposobni za kmetijsko delo.

Pri svojih zakupnih zadrugah de-lavci niso samo izključno le delavci, ampak istočasno podjetniki in morajo kot taki prevzeti nase vse težave pod-jetja in vso odgovornost. Tako napra-vijo trde skušnje in doživje neuspehe, ki vzbujajo naravnost pozornost; toda napravijo se tudi skupine izvrstnih de-lovcev, ki se znajo skupno povzdigniti do stopnje podjetnika.

Sedaj deluje 83 zakupnih zadrug, ki obdelujejo skupaj nad 7000 hektar-jev zemlje. Premagovati morajo velike težave tako pri izbiri zemlje kakor tu-di, ko jim je treba potrebnega kapita-la in tehničnega vodstva. Ker je v tej pokrajini kmetijstvo zelo razvito, po-treba je v veliki meri kapitala in teh-nične izurjenosti. In sreča jim ni vedno mila.

Priprosti delavci so, ki se združu-jejo v teh zakupnih zadrugah, ravno zato pa je treba tembolj občudovati nji-hovo odlično prizadevanje, njihovo vstrajno delo za gospodarsko osamo-svojitve, njihovo pravo umevanje za-družne samopomoči.

Našim zadrugarjem lahko služijo za zgled.

Jugoslovan. Strokovna Zveza.

Skupina J. S. Z. na Vrhniki priredi v nedeljo dne 10. maja t. l. popoldne ob 3. uri v Društvenem domu javno pouč-no predavanje. Uljudno se vabijo zla-sti moški in tudi ženske, ki se zanimajo za napredek in pravo izobrazbo, ki bi-stri um in blaži srce našemu ljudstvu. Predaval bo g. profesor Anton Sušnik iz Ljubljane.

Vrtojba pri Gorici. Na Belo nede-ljo je imela tukajšnja skupina J. S. Z. svoj občni zbor. Po odborovem poroči-lu o delovanju skupine v preteklem po-slovnem letu, ki pa ni bilo posebno raz-veseljivo, je sledila volitev novega odbora. Izvoljeni so bili: Franc Pavlin, predsednik; Ivan Nemec, njegov na-mestnik; Alojzij Trletič, zapisnikar; Al. Gulin, blagajnik; Anton Cučič in Al. Gulin (mlajši), njegova namestnika. V nadzorstvo sta bila izvoljena: g. vikar Edo Meznaršič in g. Ant. Batistič. O delovanju »Zveze« v letu 1913 je poro-čal domači g. bogosl. Al. Cejan. Kazal je, kako napreduje J. S. Z. po Kranj-skem, le tukaj na Gorškem se žalibog ne more udomačiti. Pozival je navzoče, naj se z večjo vnemo oklenejo te močne organizacije ter pridobivajo skupini čim več članov. Poudarjal je pa pri tem, da ne smejo smatrati J. S. Z. za navadno podporno društvo, ampak da je podporna blagajna le eno izmed dru-gih sredstev, ki jih uporablja »Zveza« v dosego svojega namena. Navzoči so z zanimanjem in odobravanjem sledili poročilu. Po raznih slučajnostih se je zborovanje zaključilo.

Okno v svet.

Slana in toča na Ogrskem. Ogrsko poljedelsko ministrstvo poroča, da je 2. in 3. t. m. v Szolnoku kazal toplomer 4 stopinje mraza. Uničenih je 80% trt in 50% krompirja in repe. V peštanski stolici so popolnoma zmrznila trte, sadno drevje in vrtno rastline. V nev-triški stolici je padala 1. majnika to-ča, ki je dosegla debelost lešnikov. V heveški stolici so v nižavi zmrznila tr-te. Slana je 3. t. m. v szatmarski sto-lici uničila malone vse rastline. V szongradski stolici je 3. in 4. majnika slana uničila trto in deteljo, fižol in

krompir, kakor tudi v kiskuküllöski stolici. V sümegski stolici je uničila slana 60% krompirja in 40 do 50% turšice in fižola.

Krščanski delavski list z nalogom 200.000. »Westdeutsche Arbeiter - Ztg.«, glasilo katoliških delavcev v Nemčiji, je prekoračilo svojo velikonočno številko nalog 200.000. Ureja list delavcev Joos.

Justični svetnik poneverjevalec. V Bambergu so zaprli justičnega svetnika Truttnerja, ker je poneveril 25.000 mark.

Za obrambo redkih ptičev se zavzema na iniciativno francoskega trgovskega ministra francoski ministrski predsednik pri državah za sklicanje mednarodne konference, ki naj bi zagotovila brambo redkih ptičev.

Ponarejevalci cekinov. Budimpeštanska policija je zaprla trgovca Jakoba Iszaka iz Pancsove in dva njegova tovariša, ker so ponarejali cekine.

Izdajatelj in odgovorni urednik Miha Moškerc. — Tisk Katoliške Tiskarne.

Bogata zaloga ženskih ročnih del in zraven spadajočih potrebščin.

F. Meršol LJUBLJANA
Mestni trg 18.
Trgovina z modnim in drobnim blagom.

Velika izbor vezenin, čipk, rokavio, nogavio, otroške obleke in perila, pasov, predpasnikov, žepnih roboev, ovratnikov, zavratnic, volne, bombaža, sukanca itd.

Predtiskanje in vezenje monogramov in vsakovrstnih drugih risb.

KUC
BR. NOVAKOVIĆ
LJUBLJANA - LAIBACH

Zdravniško priporočeno **kritvoreče vino, daje moč in zdravje.**
Vzorec 4 steklenice 5 kg franko po poštne povzetju K 4-80.

Edina zaloga **BR. NOVAKOVIĆ**
veletrgovina vina, vermuta, marsale, malage, konjaka, žganja itd.
LJUBLJANA.

Sladni čaj-zajtrk!

Krili 50% prihranka in okusen zajtrk, južna! doseže oni, ki namesto kave, čaja, kakao, sladne kave, pijejo sladni čaj. Ako se ga uporablja pri dojenčkih namesto moka za otroke, so otroške bolezni manj nevarne. Je za polovico cenejši. Dr. pl. Trnkoczyjev sladni čaj ima ime Sladin in Moči! Tudi pri trgovcih. Po pošti pošlje najmanj 5 zavojev lekarnar Trnkoczy v Ljubljani. Ta lekarnar je svojih osem otrok zredil s sladnim čajem. Glavne zaloge na Dunaju: lekarnar Trnkoczy: Schönbrunnerstrasse šte. 106, Josefstädterstrasse šte. 26, Radetzkyplatz šte. 4. V Gradcu: Sackstrasse šte. 4.

Priporočljiv zlasti za one, ki se čutijo bolj, slabše. Za resničnost tega naznanila jamči tukaj navedenih trditi Trnkoczyjevih, istotako ugodne sodbe zaupanja vrednih oseb.

A. & E. SKABERNÉ, Mestni trg šte. 10

Velika zaloga manufakturnega blaga, različno suknjo za moške obleke, volneno blago, kakor ševijoti, popelin, delen, itd. za ženske obleke. — Perilno blago, čefirji, kambriki, batisti v bogati izbiri. Različno platno in šifoni v vseh kakovostih in širinah; potrebšine za krojače in šivilje. Flanelaste in šivane odeje, različne preproge za postelje, kakor tudi cele garniture. — Novosti v volnenih in svilenih robcih in salih. Namizni prtji, servijeti in brisalke iz platna in damasta.

Priznana nizke cene!

"ZENIT"

Tovarne za asbestskrilj „ZENIT“
družbe z om. zavezo, Mor. žumberk
dobavljajo najboljši in najcenejši
krovski material

Razširjajte med delavstvom Uaše glasilo „Našo Moč“.

Lekarna „Pri kroni“ Mr. Ph. A. Bohinc
Ljubljana, Rimska cesta šte. 24.

Priporočajo se sledeča zdravila:
Balzam proti želodčnim bolečinam, steklenica 20 v.
Kapljice za želodec, izvrstno, krepljeno in slast do jedi pospešujoče sredstvo, steklenica 40 v.
Kapljice zoper želodčni krč, steklenica 50 v.
Posipalni prašek, proti oginjvanju otrok in proti potjenju nog, skatlica 50 v.
Ribje olje, steklenica 1 krono in 2 kroni.
Salicilni kolodij, za odstranitev kurjih oces in trde kože, steklenica 70 v.
„Sladin“ za otroke, skatla 60 v.
Tinktura za želodec, o vjajalno in želodec krepljeno sredstvo, steklenica 20 v.
Trpotčev sok, izvrsten pripomoček proti kašlju, steklenica 1 krono.
Železnato vino, steklenica 2 kroni 60 v in 4 krono 80 v.

OSTRO - AMERICANA

Potniki v Ameriko
Katali kotijo dobro, po ceni in
nemaljšavo potovati naj se obrnejo
na **Simona Kmetek**
Ljubljana Kolodvorske ulice 20.
Kotovanstvo Pojasnila daje se brezplačno.

Največja in najstarejša
tovarna lončenih peči in
raznih lončenih izdelkov
Avguſt Drelse, Ljubljana

— Mnogokrat odlikovana. —

Priporočajo se slavnemu občinstvu in prečastiti duhovščini v naročila na **štedilna ognjišča in peči**

preproste in najfinejše, izvršene v poljubnih modernih barvah in vzorcih najbolj strokovnjaški, solidno in trpežno po najnižjih cenah. Župniščem, samostanom in šolam dovoljujem znaten popust. Ilustrirani ceniki so na razpolago.

Varstvena znamka.

Gričar & Mejač

Ljubljana, Prešernova ulica 9

priporočata svojo največjo zalogo izgotovljenih oblek za gospode, dečke in otroke.

Novosti v konfekciji za dame.

Solidno izdelane

dežnike in solnčnike

priporočata

po najnižjih cenah

L. Mikusch, Ljubljana,
Mestni trg št. 15.

IVAN JAX in SIN v Ljubljani,

Dunajska cesta 17

priporočata svojo bogato zalogo raznovrstnih

voznih koles in šivalnih strojev

— za rodbino in obrt. —

Najboljša, naisigurnejša prilika za štedenje!

Ljudska Posojilnica

registrovana zadruga z neomejeno zavezo

v Ljubljani, Miklošičeva cesta št. 6

pritličje, v lastni hiši, nasproti hotela „Union“ za frančiškansko cerkvijo

sprejema hranilne vloge in vloge v tekočem računu, za katere jamčijo ne samo njeni zadružniki, temveč tudi

cela dežela Kranjska

in jih obrestuje po

4 3/4 0/0

brez kakega odbitka, tako da sprejme vložnik od vsakih vloženih 100 kron čistih obresti 4.75 kron na leto. Stanje vlog je bilo koncem marca 1913 čez 22 milijonov kron. Za nalaganje po pošti so poštnohranilnične položnice brezplačno na razpolago.

Načelstvo.